

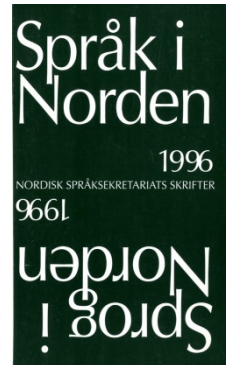
Sprog i Norden

Titel: Språksamarbeid i Norden 1995

Forfatter: Ståle Løland

Kilde: Sprog i Norden, 1996, s. 175-182

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språksekretariat

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Språksamarbeid i Norden 1995

Av Ståle Løland

Nordisk språksekretariat

Nordisk språksekretariat ble opprettet i 1978 som et samarbeidsorgan for språknemndene i Norden og andre som arbeider med nordiske språkspørsmål. Ifølge vedtektene skal sekretariatet arbeide for å bevare og styrke det språklige fellesskapet i Norden og for å fremme den nordiske språkforståelsen. Dette skal sekretariatet gjøre blant annet ved å være rådgivende og koordinerende organ i nordiske språkspørsmål, ta initiativ til forskningsprosjekter, følge grannespråksundervisningen på alle utdanningsnivåer, samarbeide med massemediene, medvirke ved ordboksprosjekter, gi ut skrifter og arrangere nordiske møter om språkspørsmål.

Organisasjon

Nordisk språksekretariat blir ledet av et styre på fem medlemmer med en representant fra Dansk Sprognævn, en fra Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland, en fra Íslensk málnefnd, en fra Norsk språkråd og en fra Svenska språknämnden. Ved siden av dette styret er det en rådgivende forsamling med representanter for samtlige språknemnder i Norden (jf. nedenfor).

Sekretariatets fellesnordiske administrasjon er plassert ved Norsk språkråd i Oslo. I 1995 hadde sekretariatet disse ansatte: sekretariatssjef Ståle Løland, førstekonsulent Anna Helga Hannesdóttir (til 31.5.), administrasjonskonsulent Rikke Hauge og kontorsekretær Erla Stensby (halv stilling).

I 1995 hadde styret denne sammensetningen:

Fra:	Medlemmer:	Suppleanter:
Dansk Sprognævn	universitetslektor Allan Karker (formann)	professor Jørn Lund
Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland	specialforskare Aino Piehl	byråchef Mikael Reuter
Íslensk málnefnd	prófessor Kristján Árnason	prófessor Baldur Jónsson
Norsk språkråd	professor Kjell Venås	rektor Aslaug Ligaard
Svenska språknämnden	professor Margareta Westman (nestformann)	fil.kand. Birgitta Lindgren

Representantskap:

Fra:	Medlemmer:
Dansk Sprognævn	seniorforsker Else Bojsen
Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland	specialforskare Aino Piehl (finsk) byråchef Mikael Reuter (svensk)
Føroyska málnevndin	seminarielektor Jeffrei Henriksen
Íslensk málnefnd	prófessor Kristján Árnason
Norsk språkråd	rektor Aslaug Ligaard (bokmål) professor Kjell Venås (nynorsk)
Oqaasiliortut/ Grønlands Sprognævn	forskningsmedarbeider Carl Christian Olsen
Sámi giellalávdegoddi / Samisk språknemnd	Sagka Stångberg
Svenska språknämnden	professor Margareta Westman
Sverigefinska språknämnden	professor Erling Wande

I sin virksomhet støttes Språksekretariatet av disse nordiske sekretærene: Jørgen Schack (Dansk Sprognævn), Eivor Som-mardahl (Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland), Åsta Norheim (Norsk språkråd) og Birgitta Lindgren (Svenska språknämnden).

Møter, kurs og konferanser

Det årlige representantmøtet i Nordisk språksekretariat ble holdt på Schæffergården ved København 14. september i tilknytning til det 42. nordiske språknemndmøtet 15.-17. september. Styret og de nordiske sekretærene i Dansk Sprognævn,

Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland, Norsk språkråd og Svenska språknämnden hadde tre møter.

I 1995 var Språksekretariatet arrangør eller medarrangør av disse møtene, kursene og konferansene:

Den niende konferansen for nordisk og allmenn lingvistik (Universitetet i Oslo 11.-12. januar, i samarbeid med Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap)

Kurs i svensk språk, litteratur og kultur for finske lærerstudenter fra Helsingfors universitet (Hässelby ved Stockholm 30. januar-3. februar, i samarbeid med Hässelby slott).

Kurs i svensk språk, litteratur og kultur for norske lærerstudenter fra Høgskolen i Vestfold (Hässelby ved Stockholm 13.-17. februar, i samarbeid med Hässelby slott)

Konferansen «Grammatikk i bilingvale ordbøker» (Schæffergården ved København 18.-19. februar)

Kurs i norsk språk, litteratur og kultur for svenske lærerstudenter ved Uppsala universitet (Voksenåsen ved Oslo 20.-24. februar, i samarbeid med Svenskhemmet Voksenåsen)

Vinterkurs for grunnskolelærere, morsmåls- og fremmedspråklærere: *Lytt, les og bli glad* (Flúðir, Island, 8.-12. mars, Nordmål-kurs)

Kurs i svensk språk, litteratur og kultur for danske lærerstudenter fra Haderslev Statsseminarium (Hässelby ved Stockholm 3.-7. april, i samarbeid med Hässelby slott)

Kurs i norsk språk, litteratur og kultur for svenske lærerstudenter ved Lunds universitet (Voksenåsen ved Oslo 15.-19. mai, i samarbeid med Svenskhemmet Voksenåsen)

Kurs i norsk språk, litteratur og kultur for svenske lærerstudenter ved Umeå universitet (Voksenåsen ved Oslo 29. mai-2. juni, i samarbeid med Svenskhemmet Voksenåsen)

Konferanse om leksikografi i Norden (Reykjavík, 7.-10. juni, i samarbeid med Nordisk forening for leksikografi og Orðabók Háskólans)

Videreutdanningskurs i islandsk for færøyske morsmåls lærere (Reykjavík 27. juni-4. juli).

Kurs i svensk språk, litteratur og kultur for danske lærerstudenter fra Århus Fællesseminarium (Hässelby ved Stockholm 21.-25. august, i samarbeid med Hässelby slott)

Konferanse om elektroniske hjelpemidler i språknemndenes arbeid (Oslo 13.-15. oktober)

Symposium om nordisk språkhistorie (Schæffergården ved København 4.-6. november)

Kurs i svensk språk, litteratur og kultur for norske lærerstudenter fra Høgskolen i Telemark (Hässelby ved Stockholm 27. november – 1. desember, i samarbeid med Hässelby slott)

Kurs i dansk språk, litteratur og kultur for islandske lærerstudenter (Schæffergården ved København 13.-20. desember, i samarbeid med Fondet for dansk-norsk samarbeid)

Kurs i dansk språk, litteratur og kultur for svenske lærerstudenter fra Göteborgs universitet (Schæffergården ved København, 15.-18. desember, i samarbeid med Fondet for dansk-norsk samarbeid)

5 kurs for Nordjobb-ungdommer (i samarbeid med Nordjobb)

Representanter for Språksekretariatet har som vanlig orientert om nordisk språksamarbeid og nordiske språkspørsmål ved møter, kurs og konferanser som har vært arrangert av andre.

Samarbeid

Språksekretariatet samarbeider med morsmåslærernes og terminologisentralenes nordiske organer – Nordspråk og Nordterm – og deltar på deres fellesmøter. Språksekretariatet samarbeider også med Nordiska språk- og informationscentret i Helsingfors, Foreningene Norden, Svenskhemmet Voksenåsen, Hässelby slott, Fondet for dansk-norsk samarbeid, Nordens folkliga akademi og med andre nordiske organer og institusjoner.

Skrifter

I 1995 gav Nordisk språksekretariat ut disse skrifterne:

Språk i Norden 1995

Íslenskur-føroyskur orðalisti

Nordens språk i Östeuropa

LexicoNordica 2. Tidsskrift om leksikografi i Norden

Lars S. Vikør: The Nordic Languages – Their Status and Interrelations (ny utg.)

Nordiske studier i leksikografi 3

Språkspalte i Nordisk Kontakt

Språksekretariatet har fortsatt arbeidet med å redigere en språkspalte i tidsskriftet Nordisk Kontakt. Tidsskriftet blir utgitt av Nordisk råd og kommer med 10-12 nummer i året. Disse emnene har vært behandlet: Skandinavisk ordbok, Samskandinavisk – ett språk for alla?, År finlandssvenskan ett språk for sig?, Om forståelse i skandinaviske samtal, Språkvården i regeringskansliet, Nordmål 1996-2000, Att översätta EG:s regelverk till svenska, Grannspråken i den skandinaviske skolan, Rommani – ett av Finlands minoritetsspråk, Svenskt språkbud i Finland.

Grunnordliste mellom islandsk og færøysk

I 1988-89 gav Språksekretariatet ut seks små dansk-norsk-svenske grunnordlister med ord fra det vanligste ordforrådet som kan være vanskelige å forstå i grannespråkene. Språksekretariatet gav i 1995 ut en tilsvarende liste for islandsk-færøysk (Íslendskur-føroyskur orðalisti).

Prosjekter

Språksekretariatet fullførte i 1995 prosjektet Nordens språk i EUs Europa og arbeidet videre med prosjektene Samnordisk termbank, Islandsk-skandinavisk ordboksbase (i samarbeid med Orðabók Háskolans), Svensk-dansk/norsk ordboksbase og en oppfølging av forprosjektet Grannespråksundervisningens metodikk.

Uttalelser

Språksekretariatet uttalte seg om disse sakene: nordiske elevers rett til «hemspråk» i grunnskolen i Norden (til Nordisk ministerråd), Nordisk ministerråds forslag til normalvedtekter (til Nordisk ministerråd), grannespråksundervisningen i skolen og lærerutdanningen (til Den danske delegation i Nordisk råd), undervisning i islandsk språk i den videregående skolen i Norge (til Frederik Raastad), danskundervisningen i den islandske grunnskolen (til Menntamálaráðuneytið, Reykjavík), utkast til læreplan for fag i grunnskolen (til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i Norge), medlemsforslag om de nordiske

språkene som «hemspråk» i grunnskolen (til Nordisk råd), rapporten «Nordisk nytte» (til Nordisk ministerråd).

Nordmål

I mars 1995 vedtok Nordisk ministerråd «Handlingsprogram for nordisk sprogforståelse – Nordmål 1996-2000». Sekretariatssjefen representerte Språksekretariatet i den gruppen som utarbeidet et forslag til program. Språksekretariatet vil få en framtreddende rolle i gjennomføringen av Nordmål 1996-2000, slik sekretariatet har hatt i et tilsvarende program for 1990-95.

Utredning om språkfelleskapet

I 1995 nedsatte Nordisk ministerråd en arbeidsgruppe som skal vurdere det nordiske språkfelleskapet i et bredere perspektiv og foreslå langsiktige tiltak for språksamarbeidet i Norden. Gruppen skal blant annet ta utgangspunkt i Nordmål 1996-2000. Formannen i Nordisk språksekretariat var leder for gruppen, og sekretariatssjefen ekstern konsulent. I november leverte gruppen en foreløpig rapport til Nordisk ministerråd.

Språkspørsmål

I samarbeid med språknemndene behandlet Språksekretariatet også i 1995 språkspørsmål med sikte på å komme fram til fellesnordiske anbefalinger.

Nordisk ordbokssamarbeid

Siden 1991 har Språksekretariatet fungert som sekretariat for Nordisk forening for leksikografi. Ved utgangen av 1995 hadde foreningen ca. 230 medlemmer. Foreningen arbeider blant annet med en ordbok over nordisk leksikografisk terminologi og en publikasjon over nålevende utøvere av nordisk leksikografi. Fra 1994 utgir foreningen årsskriftet LexicoNordica. Sammen med representanter for foreningen utarbeidet Språksekretariatet i 1992 en innstilling til Nordisk ministerråd om det framtidige ordboksarbeidet i Norden. I 1995 ble det arbeidet videre med å realisere forslagene i innstillingen, særlig med sikte på å få opprettet en svensk-dansk/norsk ordboksbase.

«Nordisk nytte»

I oktober 1995 avleverte en nordisk arbeidsgruppe rapporten «Nordisk nytte» til Nordisk ministerråd. Gruppen var sammensatt hovedsakelig av folk fra finansdepartementene i de nordiske landene. Ifølge mandatet skulle gruppen vurdere de nordiske institusjonenes nytte, blant annet ut fra kriteriet om de øker den nordiske kompetansen og konkurransekraften.

Rapporten gjennomgår samtlige 47 institusjoner under Nordisk ministerråd og vurderer deres «nordiske nytte». Tjue får karakteren «stor nytte», åtte «middels nytte» og nitten «lav nytte». Påfallende mange i den siste gruppen er små institusjoner som arbeider med kulturelle saker. Blant disse er Nordisk språksekretariat. I rapporten heter det blant annet om Språksekretariatet at resultat kvaliteten gjennomgående er god, men gjennomslagskraften ikke overbevisende. Arbeidsgruppen foreslår at Språksekretariatet skal flyttes til Helsingfors, og at det der blir slått sammen med Nordiska språk- og informationscentret. Finansieringen skal hovedsakelig skje over det finske statsbudsjettet.

Samtlige nordiske institusjoner fikk rapporten til uttalelse. I sin uttalelse til Nordisk ministerråd protesterer Språksekretariatet kraftig imot de forslagene som angår sekretariatet. Etter Språksekretariatets mening ville forslagene føre til en alvorlig svekkelse av det nordiske språksamarbeidet dersom de skulle bli gjennomført. Uttalelsen argumenterer for at det organet som skal arbeide for å styrke det nordiske språkfellesskapet, bør ligge sentralt plassert innenfor det skandinaviske språkområdet, gjerne i Oslo som hittil. Videre blir det understreket at det absolutt er behov for et fellesorgan med nordisk språksamarbeid og språkforståelse som sin eneste oppgave.

Også språknemndene uttalte seg på eget initiativ om rapporten. I uttalelser til respektive lands myndigheter støtter de Språksekretariatets synspunkter. De framhever alle Språksekretariatets store og viktige arbeid for å bedre språkforståelsen i Norden. Særlig interessant er uttalelsen fra Dansk Sprognævn. Denne nemnda var i sin tid imot forslaget om å opprette Nordisk språksekretariat, av frykt for at det skulle utvikle seg til et overnasjonalt organ med normerende myndighet over de enkel-

te språkene. I uttalelsen til den danske samarbeidsministeren i desember 1995 sier Dansk Sprognævn blant annet:

«Efter Dansk Sprognævns mening har Nordisk Sprogsekretariat ydet en imponerende indsats, som ligger langt over hvad man kan forvente i forhold til de økonomiske ressourcer. Sprogsekretariatets eksistens som fast samarbejdsorgan for nordisk sprogforståelse er blevet godt kendt i vide kredse, både inden for og uden for Norden. En nedlæggelse af Sprogsekretariatet som foreslået i «Nordisk nytte» vil efter nævnets mening betyde et alvorligt tilbageslag for arbejdet hen imod det overordnede politiske mål.»

Tilsvarende uttalelser kom fra de andre nordiske språk-nemndene.